

24/3/25

EL LLENGUATGE

Catalanismes

Feliços aquells temps, que ja no tornaran, en què quan els nostres botiguers i els nostres menestrals havien, ocasionalment, de parlar en castellà, deien "¿ Cuantas an quiere?" o "Ahora vengo", i eren, així, la riota dels batxillers i els saberuts, però quan parlaven normalment en català deien *Quantes en vol?* i *Ara vinc*. Les coses han canviat: avui són molts, àdhuc llicenciats, doctors i diplomats, i gent que fan de l'ús públic de la llengua l'instrument de la seva professió, que diuen tot naturalment, sense que ningú els faci enrojolar, *Quantes vol?* i *Ara vaig*. Vet aquí una singular inversió de valors, que ens recorda el cas de certes persones que, tot i gaudir de bona salut, imiten els malalts que es veuen obligats a menjar al llit: entre nosaltres mateixos, fem objecte de burla i acusem d'ignorància els catalans que quan parlen en castellà incorren en alguns catalanismes, i acceptem que uns altres no s'estiguin de recórrer als castellanismes més vergonyosos, que hom considera poc cortès de retreure o criticar.

La preocupació perquè els catalans ens expressés-

sim correctament quan havíem de parlar en castellà, sense incorrer en catalanismes, havia induït alguns dels nostres mateixos compatriotes a publicar vocabularis d'aquests mots, és a dir, dels "errores en que suelen incurrir los catalanes por traducir al pie de la letra ciertas voces, locuciones y frases del lenguaje catalán". I val a dir que alguns ho van fer amb més vehemència i escarafalls que no cap preceptista del català en defensa de la puresa de la llengua pròpia. Avui, aquells vocabularis de catalanismes ja no tenen la utilitat per la qual van ésser compilats i editats. Però encara ens poden ésser útils: considerant-los com uns vocabularis de barbarismes a l'inrevés. Vet aquí una mostra del que ens pot ensenyar el senyor Marçet i Carbonell (tercera edició): publicat l'any 1930: No s'ha de dir "acobardido" sinó "acobardado": això és, no hem de dir *acovardat* sinó *acovardit*. No s'ha de dir "aguja de cabeza" sinó "alfiler", és a dir, diguem *agulla de cap* i no *alfiler*. "A la noche" i "a la tarde" no, clamava el senyor Marçet, sinó "por la noche" i "por la tarde". *Per la nit* i *per la tarda* no, diem nosaltres, sinó *a la nit* i *a la tarda*. O no s'ha de dir "cabo de año" i "comer de gusto" per "año nuevo" i "comer a gusto", recomanava, doncs, no direm *any nou* i *menjar a gust* sinó *cap d'any* i *menjar de gust*. Ni "Dios me guarde" per "Dios me libre". Per tant, Déu me'n guardi no Déu me'n lliuri.

Albert Jané